

Preek 9 augustus 2020

Leid ons niet in verzoeking

ds. Eleonora Hof – Protestantse Kerk Ieper

Vandaag gaan we als het ware als een soort detective op zoek naar de betekenis van het Onze Vader. We kijken naar de woorden: “leid ons niet in verzoeking.” Want zou dat echt kunnen betekenen dat God ons in verzoeking, in verleiding brengt? Dat is best een probleem, want dan zouden we een God hebben die ons willens en wetens zou testen en kijken hoe we het ervan af brengen. En ieder van u die een lange relatie heeft of heeft gehad: testen of je partner wel echt van je houdt, of hij of zij wel de juiste dingen zegt. Dat loopt altijd slecht af en zorgt nooit voor het juiste resultaat, namelijk een relatie die gebaseerd is op respect en totaal vertrouwen op elkaar.

Wat we vandaag gaan doen is eigenlijk als een soort detective heel gestructureerd het probleem van alle invalshoeken bekijken. We kijken eerst naar de tekst van het Onze Vader. Hebben we de juiste tekst te pakken? Dan kijken we naar de Griekse woorden die gebruikt worden. Zit daar misschien de oplossing in en moeten we de tekst anders vertalen? We kijken ook hoe die woorden gebruikt worden in de rest van het evangelie. En als laatste zien we dan nog een heel belangrijke aanwijzing in de brief van Jakobus. Als we alle aanwijzingen die we hebben bestudeerd hebben, kunnen we dan eindelijk onze conclusie trekken.

We doen vandaag iets heel reformatorisch, namelijk Schrift met Schrift vergelijken. Want de Reformatoren zeiden dat de Schrift zichzelf het beste uitlegt. Als er dus één gedeelte moeilijk is om te begrijpen, dan hebben we een ander gedeelte nodig om dat ernaast te leggen zodat het makkelijkere gedeelte het moeilijker gedeelte uitlegt.

Deel 1:

De allereerste stap die je zet als je kijkt wat een Bijbelgedeelte betekent is: kijk of je de juiste oorspronkelijke tekst te pakken hebt. Bij sommige gedeeltes van de Bijbel is het zo dat er verschillende handschriften zijn die elk een andere tekst hebben zodat we moeten kiezen wat de beste oorspronkelijke tekst is. Dat is het geval bij het einde van het Onze Vader met de woorden: Want van U is het koninkrijk / de kracht en de heerlijkheid / tot in eeuwigheid. In de katholieke kerk wordt dit meestal niet bij het Onze Vader gezet, maar in de

Protestantse traditie wel. Sommige oude handschriften staat het einde wel in, maar niet in alle handschriften.

Maar voor dit deel van het Onze Vader is dit Maar dat is hier niet het geval. We zijn er eigenlijk 100 procent zeker van dat dit de oorspronkelijke tekst is. In de Didache, het vroegchristelijke geschrift met instructies over de christelijke leer, is ook het hele Onze Vader integraal overgenomen. Met de instructie om dat drie keer per dag te bidden. De Griekse tekst is hetzelfde. Leid ons niet in verzoeking dus.

Dit was stap 1: kijken naar de juiste oorspronkelijke tekst. Dan kijken we naar de betekenis van de woorden.

Leid ons niet in beproeving of bekoring.

In deze zin hebben we twee belangrijke woorden die samen de betekenis bepalen. “Leiden” en “Beproeving oftewel bekoring.”

Het woord voor ‘leiden, brengen naar’ is een woord waarvan de betekenis eigenlijk zonder problemen is. Het wordt gebruikt om een letterlijke of een figuurlijke plaats aan te wijzen. Bijvoorbeeld in Lukas 5:18-19 waar hetzelfde woord gebruikt wordt door vrienden van een verlamde man die hem bij Jezus wilde brengen maar dat niet konden vanwege de menigte. Het komt van *eis-fero*, letterlijk gewoon in-brengen.

Dan het tweede woord: *Persasmos* in het Grieks. Dat betekent oftewel een test, oftewel een verleiding. Het kan ook betekenen: de vervolging en verdrukking in de eindtijd bij de terugkomst van Jezus. Maar daar verschillende wetenschappers nog over en ikzelf vind het niet zo logisch. Want het is een heel stuk logischer als de leerlingen een gebed zouden bidden wat nú betekenis heeft.

Dus: leid ons niet in verzoeking. De vertaling is helder. Ik denk niet dat je op grond van het Grieks kan zeggen dat de vertaling verkeerd is en aangepast moet worden.

Deel 2

Zover deel 1. We hebben nu de meest fundamentele stappen gehad: De oorspronkelijke tekst en de betekenis van de woorden. Maar dan zijn we er nog lang niet, want we weten nu nog weinig over de betekenis.

Laten we dus kijken naar hoe het thema van “verzoeking” in de rest van het evangelie naar voren komt. We hoeven niet ver te gaan. Mattheüs 4: De

verzoeking van Jezus in de woestijn. De Geest drijft Jezus naar de woestijn toe en als Jezus 40 dagen en nachten niet gegeten heeft, probeert de duivel Jezus te verleiden. De duivel wordt daar de beproever genoemd. Dat geeft ons al een belangrijke aanwijzing. Want God en de duivel kunnen nooit dezelfde eigenschappen bezitten. Zij zijn altijd tegenovergesteld. Dus als de duivel de beproever is, dan kan God dat nooit zijn.

We zien ook dat we in hoofdstuk 19 en hoofdstuk 22 lezen dat de Farizeeën op Jezus af kwamen om hem op de proef te stellen. In hoofdstuk 22 is het duidelijk dat Jezus het niet positief bedoeld. Hij zegt erbij: “waarom stellen jullie me op de proef, huichelaars?” De Farizeeërs probeerden telkens weer een valstrik te bedenken waardoor Jezus iets verkeerd zou kunnen zeggen. Hier is dus duidelijk dat Jezus het op de proef stellen niet als iets positiefs ziet. Het is iets wat niet bij het koninkrijk van God hoort: het is achterbaks, gemeen, huichelachtig. Iemand willens en wetens op de proef stellen is geen gedrag dat hoort bij een kind van God.

We hebben nu al een deel van de puzzelstukken te pakken, maar we zijn er nog niet. Want in het Lukasevangelie zien we ook dat Jezus tot twee keer toe zegt tot de leerlingen dat ze moeten bidden om niet in verleiding te komen. Hij zegt dit als de leerlingen bij Jezus in de tuin van Genesaret zijn, dus vlak voor het sterven van Jezus. Jezus vraagt zijn leerlingen om wakker te blijven, maar ze blijken daar niet goed toe in staat.

Bid dat jullie niet in beproeving komen, zegt Jezus. Dat betekent dus dat het zeer goed mogelijk is dat ze wél in beproeving komen. De beproeving hier heeft te maken met hun eigen zwakheid: in slaap vallen terwijl ze wakker zouden moeten blijven. Het is niet God die ze willens en wetens in de beproeving brengt, het is een resultaat van hun eigen beperkte mens-zijn.

Zo zien we in de evangeliën al drie belangrijke aanwijzingen voor wat beproeving betekent.

Beproeving is de verzoeking door de duivel in de woestijn.

Beproeving is de Farizeeën die Jezus op een fout willen betrappen.

Beproeving is wanneer de leerlingen van Jezus niet wakker kunnen blijven om bij Jezus te zijn wanneer het het meeste nodig is.

Beproeving komt hier van de duivel, van mensen die willens en wetens Jezus het leven zuur maken, en van de beperking van je eigen bestaan.

Deel 3

We maken nu een sprong naar Jakobus, want dat is waarschijnlijk de allerbelangrijkste tekst die we hebben om te weten wat Jezus bedoelde. Jakobus was namelijk de broer van Jezus, en het is dus heel waarschijnlijk dat Jakobus er bij was toen Jezus de leerlingen het Onze Vader leerde, of dat hij gesproken heeft met mensen die er bij waren. Hij wist dus ook hoe de reactie van mensen geweest is op het Onze Vader en wat zij dachten dat het Onze Vader betekende.

Sommige bijbelwetenschappers hebben dus beargumenteerd dat Jakobus dus welbewust een misverstand wil corrigeren. Het is namelijk heel goed mogelijk dat veel eerste hoorders uit Jezus woorden hebben opgemaakt dat het wél God is die ons in verzoeking brengt. Daarom kunnen we de woorden van Jakobus lezen als een commentaar op het Onze Vader. Ik lees de woorden nog een keer met u:

“Niemand mag zeggen, als hij beproefd wordt: Ik word door God beproefd. Want God, die niet door het kwaad wordt beproefd, beproeft zelf ook niemand. Wordt iemand beproefd, dan is het altijd zijn eigen begeerte die hem lokt en meetrekt.”

Duidelijker dan dit kan het niet worden. Voor Jakobus is het heel evident dat wij een God hebben die geen spelletjes speelt. God stelt niemand op de proef, omdat God zelf ook niet door het kwaad beproefd kan worden. Want God is volmaakt goed, volmaakt heilig, volmaakt zuiver. Het kwaad heeft geen vat op God, het glijdt er als het ware gewoon vanaf. God kan daar niet door geraakt worden. Als mensen zijn we wel vatbaar voor allerlei verlokkingen, verleidingen en beproevingen. Maar die komen dus nooit van God vandaan. Onze goede Vader zou ons daar dus nooit aan blootstellen. Hier hebben we dus zwart op wit staan wat het Onze Vader in Mattheüs betekent. Dankzij de broer van Jezus, die voor eens en altijd opheldert wat het écht betekent. Zodat wij weer met het volle vertrouwen kunnen bidden tot onze Vader.

Tenslotte

Jezus leert ons bidden: Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van het kwaad.

Uiteindelijk is het woord ‘verlossing’ de kern van ons geloof. Als we in Jezus geloven zijn we niet meer in de greep, in de macht van het kwaad. Het kwaad lijkt soms te winnen, maar we weten dat Jezus sterker is dan de duistere machten. Daarom blijven we het Onze Vader bidden. Omdat God

daadwerkelijk onze Vader is. In het vertrouwen dat de Vader die van ons houdt ons niet willens en wetens in gevaar zal brengen en ons zal verlossen van het kwaad. Amen.